

Proč Západ prohrává s Čínou

Když před 21 lety přišel americký publicista Charles Krauthammer s tezí o unipolárním momentu historie označujícím jedinečné postavení Spojených států jako jediné světové supervelmoci po konci bipolárního světa, ani on, ani představitelé amerického establishmentu si možná nedokázali představit, že tento unipolární moment bude trvat poměrně krátce.

Skončil ve víru rozvíjející se ekonomické a finanční krize v září 2008, dva měsíce před zvolením Baracka Obamy americkým prezidentem, krachem investiční banky Lehman Brothers, symbolu amerického kapitalismu.

Zátěž krize ovlivnila od prvního okamžiku prezidentského mandátu Obamovu politiku na mezinárodní scéně, kde se USA musejí vyrovnávat především se stále sílícím vlivem Číny. Ta se chová jako „asymetrická velmoc“ jež sice (zatím) zaostává za americkou globální vojenskou mocí, ale přetavuje svoji ekonomickou sílu (největší devizové rezervy na světě ve výši okolo 3 biliónů eur) v globální politický vliv. Dotýká se to i Evropy, což ukázal nedávnou evropskou návštěvou čínský premiér Wen Ťia-pao. Šlo při ní v první řadě o rozvoj obchodu s Maďarskem, Británií a Německem, ale její smysl byl širší: potvrdit čínský zájem o Evropu i v době, kdy se potýká se svým ekonomickým oslabením.

Čína přitom míří na citlivý „podbřišek“ Evropy – připravovaná studie Evropské rady pro zahraniční vztahy odhaduje, že 40 % čínských investic v EU je v Portugalsku, Španělsku, Itálii, Řecku a východní Evropě. Maďarsko se přitom má stát čínskou „logistickou základnou“ pro další pronikání do západní Evropy. A to jistě musí zajímat i nás. Čínská ekonomická expanze má přitom i další dimenzi. Poprvé od kolapsu světové socialistické soustavy začíná krizí oslabený liberálně kapitalistický model ekonomiky čelit ideologické výzvě, kterou představuje státem řízený kapitalismus v čínském podání. Tento model přitom může být atraktivní pro řadu rozvojových zemí.

Na otázku, proč USA a Evropa na globální aréně s Čínou prohrávají, nepřímo odpověděl významný americký diplomat, bývalý velvyslanec USA v SSSR Jack Matlock. Ve své nedávno vydané knize s příznačným názvem *Iluze supervelmoci: jak mýty a falešné ideologie svedly Ameriku z cesty a jak se vrátit k realitě* napsal: za dvacet let poté, co prezident George Bush starší ohlásil éru nového světového řádu, zde máme prohlubující se ekonomickou recesi, americká armáda uvízla ve dvou konfliktech delších než druhá světová válka a USA se staly největším světovým dlužníkem.

K tomu přispělo i to, že náklady spojené s boji v Afghánistánu, Iráku a Pákistánu dosáhly podle expertních odhadů minimálně 3,2 biliónu dolarů. Navíc byly financovány téměř výlučně z půjček. Na jejich umoření přitom USA již zaplatily jen na úrocích 185 miliard dolarů a další bilión musí zaplatit do roku 2020! Obamovy snahy o omezování vojenského rozpočtu zřejmě mohou negativní dopady „bezpečnostní zátěže minulosti“ jen omezit, nikoliv vyřešit.

Číně, hledící si v první řadě posilování vlastní hospodářské síly, tak možná stačí jen přihlížet, jak kvůli přecenění vlastních sil pokračuje úpadek americké moci, jenž se v mnohém dotkne i jejich evropských spojenců v rámci NATO a EU. Jasnou strategii, jak se USA a Evropa mohou z této složité situace dostat, ale západní vlády, tísňené krizí vyvolanou západním kapitálem, nenabízejí.

Pouze vděčně přijímají čínské investice a půjčky s povinným (a stále formálnější, čímž i nevěrohodným) dodatkem o nutnosti dodržování lidských práv.

Čekají nás těžké časy.

Miloš Balabán

autor je analytik